

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. директора ННІ неперервної освіти і
туризму
д.ю.н., професор Іван ГРИЦЕНКО
“5” червня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності
та дорадництва
Протокол № 15 від “5” червня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри
д.н.д.у., доцент Сергій ПРИЛІПКО

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП “Публічне управління та
адміністрування”
Володимир ОЛІЙНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЦИФРОВА ДЕРЖАВА ТА Е-ДЕМОКРАТІЯ”

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: магістр

Розробник: професор кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної
діяльності та дорадництва,

д.н.д.у., доцент Євсюкова Оксана Володимирівна

Київ – 2023

**1. Опис навчальної дисципліни
“Цифрова держава та е-демократія”**

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування”
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	магістр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	1
Семестр	2
Лекційні заняття	15 год.
Практичні заняття	15 год.
Самостійна робота	90 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

“Цифрова держава та е-демократія”

Мета курсу – забезпечити майбутніх фахівців базовими знаннями основ електронного (цифрового) урядування в контексті глобальних цивілізаційних проблем розвитку інформаційного суспільства, сприяти формуванню у них поглибленого розуміння теоретичного і практичного значення процесів публічного управління та адміністрування, що допоможе їм в майбутньому застосовувати отримані знання для реалізації державно-управлінських функцій за допомогою нових інформаційних (цифрових) технологій як важливого чинника успішного функціонування державної служби.

Об'єктом вивчення є механізми управління інформаційною сферою в Україні, інформатизація, розбудова інформаційного суспільства та суспільства знань, відкрите урядування на основі сучасних інформаційних, комунікаційних та інноваційних технологій.

Предметом вивчення є публічне управління та адміністрування впровадженням та функціонуванням електронного урядування та е-демократії в суспільстві.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- сформуувати, розширити й поглибити теоретичні і практичні знання, уміння та навички з електронного урядування (е-урядування) та е-демократії;
- опанувати теоретичні засади з публічного управління інформаційною сферою, е-урядування та е-демократія;
- сформуувати навички самостійної роботи з традиційною літературою, інформаційними джерелами та інформаційними ресурсами в Інтернеті щодо інформатизації суспільства, е-урядування та е-демократії;
- зорієнтувати в системі основних понять і термінів з публічного управління та адміністрування, е-урядування та е-демократії;
- вивчити правові засади е-урядування та е-демократії України;
- розвинути логічне та аналітичне мислення щодо становлення та розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань;
- визначити роль інформаційних ресурсів, інформаційних та інноваційних технологій, в умовах розбудови інформаційного суспільства;
- сформуувати вміння аналізувати наявний стан забезпечення інформаційними ресурсами;
- зорієнтувати в особливостях розвитку е-урядування та е-демократії в Україні;
- навчити використовувати набуті знання з е-урядування та е-демократії на практиці;
- сформуувати практичні навички з надання адміністративних послуг в системі публічного управління та е-урядування.

Результатом вивчення навчальної дисципліни має бути оволодіння слухачем:

- категорійно-понятійним апаратом проблематики інформаційного (цифрового) суспільства, електронного урядування та е-демократії;

- загальними принципами, методами та моделями е-урядування та е-демократії;
- основними навичками з оцінки та аналізу стану е-урядування та е-демократії;
- умінням застосовувати набуті навички в практичній діяльності щодо інформаційної політики України;
- знайомство з класифікацією, ієрархією та системою адміністративних послуг;
- нормативно-правовими засадами забезпечення розвитку інформаційного суспільства, е-урядування та е-демократії;
- умінням оцінювати стан ведення органами влади своїх електронних інформаційних ресурсів;
- здатністю використовувати найкращий зарубіжний та вітчизняний досвід у інформаційній сфері;
- умінням здійснювати комплексний аналіз ступеню готовності органів влади на усіх рівнях управління до впровадження сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатністю організовувати обробку документації з метою здійснення інформаційного забезпечення державних установ;
- умінням застосовувати комунікаційні та інформаційні технології в процесі підготовки, прийняття та впровадження управлінських рішень на всіх рівнях управління;
- основними принципами управління інформаційною сферою в Україні у відповідності з вимогами інформаційного суспільства та ЄС.

Основними організаційними формами вивчення дисципліни «Цифрова держава та е-демократія» є: лекції, семінарські, практичні та індивідуальні заняття, самостійна робота. Підсумковою формою контролю знань слухачів є іспити.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК): здатність діяти соціально відповідально та свідомо; здатність організовувати та розробляти заходи щодо впровадження електронного урядування в різних сферах публічного управління та адміністрування;

спеціальні (фахові компетентності) (СК): здатність організувати систему е-документообігу в організації; здатність організовувати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Цифрова держава та е-демократія» базується на теоретичних знаннях та практичних навичках попередньо вивчених дисциплін за обраною спеціальністю: «Публічна політика та євроінтеграційні процеси», «Публічне управління», «Право в публічному управлінні», «Організація діяльності органів публічної влади», «Державне управління національною безпекою».

Згідно з навчальним планом для слухачів заочної форми навчання на вивчення дисципліни «Цифрова держава та е-демократія» відводиться 120 год., у т.ч. на лекції – 15 год., практичні заняття – 15 год., самостійна робота - 90 год.

3. Програма та структура навчальної дисципліни “Цифрова держава та е-демократія”

Змістовий модуль 1. Вступ до курсу. Теоретичні засади електронного урядування та е-демократії в цифровій державі

Тема 1. Цифрова держава: передумови виникнення, поняття, основні складові і ознаки

Актуальність, мета, завдання, структура, об'єкт та предмет вивчення, міждисциплінарні зв'язки курсу «Цифрова держава та е-демократія». Особливості, нормативно- правові підстави вивчення дисципліни «Цифрова держава та е-демократія» слухачами Інституту.

Сучасні тренди цифровізації та перспективи реалізації в Україні. Феномен цифровізації, як запорука формування цифрової держави. Сутність глобальних світових тенденцій, що впливають на цифровий розвиток держав. Поняття сервісної та цифрової держави в Стратегії реформування державного управління до 2025 року та Україна 2030Е – Перспективному плані формування України як країни з розвинутою цифровою економікою. Еволюція розвитку інформаційного суспільства. Сутність поняття «цифрова трансформація». Цифрові технології в діяльності органів публічної влади. Інформаційне та цифрове суспільство: зміст понять, ознаки, складові, особливості та відмінності. Принципи цифровізації України. Сучасні виклики цифрового суспільства та ризики цифровізації.

Питання для самопідготовки за темою 1:

1. Проаналізуйте актуальні тенденції цифровізації у сучасному світі.
2. Розкрийте зміст поняття «цифровізація».
3. Який зміст Ви вкладаєте в поняття «цифрові трансформації».
4. Етимологічна сутність понять сервісна та цифрова держава.
5. Дайте визначення поняттям «інформаційне суспільство», «цифрове суспільство».
6. Визначте основні відмінності та межі дотичності категорій «інформаційне суспільство», «цифрове суспільство».
7. Розкрийте основні положення концепції “Digital Era Governance” (DEG) – “Ери цифрового урядування”.
8. Охарактеризуйте основні етапи еволюції цифровізації публічного управління.
9. Розкрийте поняття «інформаційно-комунікаційні технології».
10. Визначте специфіку використання інформаційно-комунікаційних технологій в органах публічної влади.
11. Теорії нового державного менеджменту та політичних мереж.
12. Принципи цифровізації України.
13. Наслідки політичної цифровізації українського суспільства.
14. Сучасні виклики цифрового суспільства України в умовах збройної агресії російської федерації.

Тема 2. Електронна демократія

Електронна демократія: сутність, мета, завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії. Електронна демократія як механізм взаємодії

суб'єктів політичної системи. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії та електронного урядування. Типи взаємодії в межах електронної демократії та електронного урядування. Сутність та складові інформаційно-аналітичного супроводу публічного управління та адміністрування. Докорінне переосмислення ролі і функцій органів влади. Проблематика електронної взаємодії органів публічної влади у воєнний час. Організаційні технології підтримки публічного управління. Сутність та інструменти електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, електронне голосування, електронні консультації щодо політики та законодавства). Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство. Електронна взаємодія громадських рад з відповідними органами виконавчої влади. Переваги та недоліки електронної демократії.

Питання для самопідготовки за темою 2:

1. Електронна демократія: сутність, мета, основні завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії.
2. Політичні умови успішного впровадження електронної демократії та електронного урядування.
3. Сутність змін ролі і функцій органів влади в електронній демократії та електронному урядуванні.
4. Оцінка та контроль діяльності органів влади з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування.
5. Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень.
6. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначення форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування.
7. Електронні вибори як елемент представницької демократії.
8. Впровадження порталів для інтерактивного голосування з інформацією про партійні програми та дискусійними форумами.
9. Переваги та недоліки електронного голосування.
10. Електронний парламент.
11. Цифрова нерівність в контексті розбудови інформаційного суспільства та розвитку електронного урядування. Шляхи подолання цифрової нерівності в Україні і в світі.

Тема 3. Державна інформаційна політика та публічне управління інформаційною сферою

Загальні основи державної політики. Суб'єкти та об'єкти державної політики України. Поняття інформаційних відносин. Суспільний та суб'єктний вимір державної інформаційної політики. Напрями реалізації сучасної інформаційної політики. Основні функції державного управління за умов електронного урядування, їх характеристика, умови забезпечення, виконання та структура. Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури як об'єкта державного управління. Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Вихідні фактори формування та зміни

змісту функцій державного управління при електронному урядуванні. Модель та стратегії державного управління в умовах інформаційного суспільства та електронного урядування. Передумови та проблеми впровадження електронного урядування. Електронний уряд, основні етапи розвитку е-врядування. Розвиток послуг е-уряду. Проблематика використання інструментарію е-урядування. Електронний уряд і система органів публічної влади: перспективи євроінтеграційного розвитку України.

Питання для самопідготовки за темою 3:

1. Розкрийте сутність та визначте специфіку використання таких понять, як: «інформаційна політика», «державна інформаційна політика», «політика цифрового розвитку», «національна інформаційна політика».
2. Суб'єкти та об'єкти публічної інформаційної політики України. Розкрийте її основні функції.
3. Основні напрями реалізації державної інформаційної політики.
4. Публічна інформаційна політика в сфері електронного урядування.
5. Визначте компоненти інформаційно-технологічної інфраструктури, їх характеристику та вплив на розвиток інформаційного суспільства.
6. Інституційне забезпечення реалізації державної інформаційної політики.
7. Структура, складові та етапи формування та реалізації національної інформаційної політики.
8. Проаналізуйте Концепцію та стратегію розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування.
9. Порівняйте міжнародні системи індикаторів та прототип національної системи індикаторів рівня розвитку інформаційного суспільства.
10. Оцініть можливість використання міжнародних систем індикаторів та форм Держстату для відпрацювання національної інформаційної політики, її стратегій та прийняття інших управлінських рішень.
- 11.8. Визначте схеми електронної взаємодії, які існують та здійсніть характеристику інструментів е-врядування.
12. Проведіть діагностику завдань, що вирішуються за допомогою систем індикаторів (індексів) рівня розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування, визначте їх мету та методику використання при створенні національної інформаційної політики.

Змістовий модуль 2. Організаційне та правове забезпечення електронного урядування та електронної демократії

Тема 4. Правове забезпечення розвитку електронного урядування

Особливості розвитку національної правової системи та сучасні проблеми вдосконалення законодавчого забезпечення національної політики з розвитку інформаційного суспільства, інформатизації та електронного урядування в Україні. Національні програми реформ як складові розбудови сучасної національної системи електронного урядування. Основні напрями аналізу державної політики розбудови системи електронного урядування. Критичні фактори успіху при впровадженні електронного уряду. Оновлення медійного законодавства України в контексті регламентації діяльності медіа.

Характеристика змісту Закону України «Про медіа» у контексті реалізації євроінтеграційного курсу України. Подолання «олігархізації» ринку медіа.

Питання для самопідготовки за темою 4 :

1. Категорійно-понятійний апарат української і міжнародної нормативно-правової бази, що регулює впровадження електронного урядування, інформаційного суспільства, інформатизації та досвід використання їх інструментів.
2. Правове регулювання новітніх державних проєктів з е-урядування та інформаційного суспільства.
3. Здійснити аналіз Національних програм реформ як складових розбудови сучасної національної системи е-урядування.
4. Проаналізувати Концепцію інформатизації: розвиток організаційно-правового забезпечення в Україні, історичний аспект.
5. Проаналізувати Концепцію розвитку інформаційного суспільства в Україні.
6. Проаналізувати Концепцію розвитку електронного урядування в Україні.
7. Проаналізувати Стратегію кібербезпеки України (Указ Президента України №447/2021 від 26 серпня 2021 року).
8. Проаналізувати зміст «Цифрова адженда - 2020».
9. Здійснити діагностику реалізації одного з критеріїв повноправного членства України в ЄС – синхронізації законодавства про медіа з міжнародними стандартами у вказаній галузі.
10. Проаналізувати сучасні державні проєкти з розвитку електронного урядування та їх законодавче забезпечення.

Тема 5. Технології електронного урядування в цифровій державі

Змістовна сутність поняття «технології електронного урядування». Види технологій електронного урядування. Електронна ідентифікація та автентифікація (електронний підпис, система біометричних даних в цифровому форматі тощо). Аналітика та системи управління базами даних. Інтернет речей, як концепція технологічної комунікації (без втручання людини). Мобільні додатки. Електронні платежі та фінансові сервіси. Система електронного здоров'я. Електронна освіта. Електронна партисипація. Штучний інтелект. Цифрові технології підтримки співпраці державних службовців. Система «Трембіта», як ключовий елемент інфраструктури надання електронних послуг громадянам та бізнесу. Структура цифрової компетентності державних службовців.

Питання для самопідготовки за темою 5 :

1. Функціональне призначення технологій електронного урядування в цифровій державі.
2. Вплив технологій електронного урядування на прийняття рішень.
3. Модернізація інформаційної інфраструктури та розвиток технологій електронного урядування.
4. Характеристика основних структурних елементів електронного уряду.
5. Мережева інфраструктура та центри обробки даних.

6. Стандарти, архітектура у сфері електронного урядування та інформаційні системи, що забезпечують їх функціонування
7. Проведіть діагностику використання основних інструментів електронної демократії.
8. Оцініть ефективність функціонування «Порталу Кабінету Міністрів України», як єдиного веб-порталу органів виконавчої влади на сучасному етапі реформування державного управління.
9. Програми інформатизації територіальних громад.
10. Використання штучного інтелекту у військовій сфері в умовах воєнного стану.

Тема 6. Електронні адміністративні послуги

Поняття та основні характеристики електронних адміністративних послуг. Підходи до класифікації електронних послуг. Нормативно-правові засади надання електронних адміністративних послуг. Критерії ідентифікації діяльності органів публічної влади, як надання електронних адміністративних послуг. Урядові (та інші портали) надання електронних послуг. Електронні послуги і цифрова громада. Кадрове забезпечення процесу надання електронних адміністративних послуг. Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів влади, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування. Класифікація систем ЕДО за принципами побудови та за призначенням.. Законодавство з питань ЕДО. Стан впровадження ЕДО в органах влади, основні проблеми та шляхи їх вирішення. Електронний цифровий підпис. Національна система електронного цифрового підпису, її організаційна структура, функції та завдання суб'єктів Національної системи ЕЦП. Стан та перспективи розвитку Національної системи ЕЦП.

Питання для самопідготовки за темою 6:

1. Категорійно-понятійний апарат української і міжнародної нормативно-правової бази, що регулює адміністративні послуги, зокрема електронні послуги та досвід використання їх інструментів.
2. Принципи та основні види адміністративних послуг у системі електронного урядування.
3. Практика формування в Україні системи надання адміністративних послуг в електронній формі в контексті світових тенденцій.
4. Стан надання електронних адміністративних послуг в Україні в умовах воєнного стану.
5. Сутність правового регулювання новітніх державних проєктів з надання адміністративних послуг в електронній формі.
6. Особливості надання електронних послуг адміністративного характеру внутрішньо-переміщеним особам з окупованих територій.
7. Зарубіжний досвід щодо надання електронних адміністративних послуг.
8. Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг.
9. Специфіка надання електронних адміністративних послуг в територіальних громадах.
10. Система електронного документообігу в органах державної влади: переваги та недоліки функціонування.
11. Цифровий офіс державного службовця.

Тема 7. Інформаційна (кібер)безпека у цифровій державі

Інформаційна (кібер) безпека, як інтегрована складова національної безпеки та пріоритетна функція держави. Категорійно-понятійний апарат з питань інформаційної (кібер) безпеки та захисту інформації. Держава, як головний суб'єкт управління процесами в кіберпросторі України. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації. Закон України «Про медіа»: деталізація змісту в контексті євроінтеграції. Виклики інформаційної (кібер) безпеки за умов військової агресії РФ в Україні. Особливості інформаційної інфраструктура у контексті реалізації інформаційної (кіберб) безпеки. Співвідношення понять та явищ «інформаційна загроза», «кібертероризм». Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування. Інформаційний вплив: поняття та види. Методи інформаційно-психологічного впливу на суспільство. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні. Технології захисту інформації.

Питання для самопідготовки за темою 7:

1. Інформаційна (кібер)безпека в електронному урядуванні.
2. Охарактеризуйте принципи інформаційної (кібер)безпеки (у відповідності до доктрини інформаційної безпеки України).
3. Державний (національний) інформаційний суверенітет і напрями його реалізації.
4. Потенційні загрози інформаційної безпеки у зовнішньополітичній, військовій, внутрішньополітичній сферах та сфері державної безпеки.
5. Визначте головні проблеми формування інформаційної (кібер)безпеки в умовах воєнного стану в Україні.
6. Поняття інформаційного впливу та кіберзагрози.
7. Методики подолання кіберзагроз в органах державної влади.
8. Характеристика дезінформаційних кампаній терористичних країн в сучасному світі.
9. Інформаційна війна, як елемент гібридного конфлікту.
10. Інтеграція України в світовий інформаційний (кібер) простір.

**Структура навчальної дисципліни
“Цифрова держава та е-демократія”**

Назви змістових модулів і тем	тижні	Кількість годин				
		усьог о	у тому числі			
			л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу. Теоретичні засади електронного урядування та е-демократії в цифровій державі						
Тема 1. Цифрова держава: передумови виникнення, поняття, основні складові і ознаки	1-2	22	4	4		14
Тема 2. Електронна демократія	3-4	16	2	2		12
Тема 3. Державна інформаційна політика та публічне управління інформаційною сферою	5-6	16	2	2		12
Разом за змістовим модулем 1	6	54	8	8		38
Змістовий модуль 2. Організаційне та правове забезпечення електронного урядування та електронної демократії						
Тема 4. Правове забезпечення розвитку електронного урядування	7-8	16	2	2		12
Тема 5. Технології електронного урядування в цифровій державі	9-10	18	2	2		14
Тема 6. Електронні адміністративні послуги	11-12	14	1	1		12
Тема 7. Інформаційна безпека в цифровій державі	13-15	18	2	2		14
Разом за змістовим модулем 2	15	66	7	7		52
Усього годин	15	120	15	15		90

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цифрова держава: передумови виникнення, поняття, основні складові і ознаки	4
2	Електронна демократія	2
3	Державна інформаційна політика та публічне управління інформаційною сферою	2
4	Правове забезпечення розвитку електронного урядування	2
5	Технології електронного урядування в цифровій державі	2
6	Електронні адміністративні послуги	1
7	Інформаційна безпека в цифровій державі	2
Усього		15

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цифрова держава: передумови виникнення, поняття, основні складові і ознаки	14
2	Електронна демократія	12
3	Державна інформаційна політика та публічне управління інформаційною сферою	12
4	Правове забезпечення розвитку електронного урядування	12
5	Технології електронного урядування в цифровій державі	14
6	Електронні адміністративні послуги	12
7	Інформаційна безпека в цифровій державі	14
Усього		90

6. Контрольні питання

Перелік питань, які винесені на екзамен з дисципліни «Цифрова держава та е-демократія».

1. Визначення понять «цифрова держава», «сервісна держава».
2. Визначення поняття «цифрове суспільство».
3. Проблематика формування цифрової держави в Україні.
4. Ризики процесу цифровізації.
5. Цифрові тренди: виклики та можливості для України.
6. Визначення поняття «електронна (цифрова) демократія».
7. Ключові сектори розвитку електронної демократії.
8. Визначення поняття «електронне урядування»
9. Визначення поняття «індекс готовності електронного урядування».
10. Характеристика «індексу електронної участі».
11. Наукові концепції цифровізації.
12. Цифровізація соціальної сфери.
13. Розвиток цифрової економіки.
14. Проекти цифровізації у військовій сфері.
15. Транскордонна електронна комерція.
16. Складнощі цифровізації громадської безпеки та захисту.
17. Цифрова трансформація суспільства в Україні та її стан за умов російської агресії.
18. Розвиток та впровадження цифрових трендів.
19. Визначення поняття «цифрові технології».
20. Цифрові технології в діяльності суб'єктів системи публічного управління та адміністрування.
21. Основні положення «Цифрової адженди -2020», як Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства у розрізі питання «що не вдалося реалізувати».
22. Цифрова компетентність державних службовців.
23. Електронний уряд як елемент електронної демократії.

- 24.Електронний уряд і система органів публічної влади: перспективи євроінтеграційного розвитку України.
- 25.Роль держави у розбудові системи електронного урядування.
- 26.Головні умови успішного впровадження електронного урядування.
- 27.Головні цілі та стратегічні завдання електронного урядування.
- 28.Визначте сутність моделі правової системи забезпечення розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування в Україні.
- 29.Системи оцінювання розвитку інформаційного суспільства, е-урядування та е-демократії.
- 30.Типи взаємодії в межах електронної демократії та електронного урядування.
- 31.Сутність та складові інформаційно-аналітичного супроводу публічного управління та адміністрування.
- 32.Інструменти електронної демократії (електронні звернення, електронні петиції, електронне голосування, електронні консультації щодо політики та законодавства).
- 33.Електронні вибори як елемент представницької демократії.
- 34.Визначення поняття «державна інформаційна політика».
- 35.Державна інформаційна політика в системі публічного управління та адміністрування.
- 36.Суспільний та суб'єктний вимір державної інформаційної політики.
- 37.Особливості інформаційно-технологічної інфраструктури як об'єкта державного управління.
- 38.Концепція та стратегія розвитку інформаційного суспільства та електронного урядування. Передумови та проблеми впровадження електронного урядування. Електронний уряд, основні етапи розвитку е-урядування. Розвиток послуг е-уряду. Проблематика використання інструментарію е-урядування.
- 39.Інституційне забезпечення реалізації державної інформаційної політики.
- 40.Структура, складові та етапи формування та реалізації національної інформаційної політики.
- 41.Характеристика медійного законодавства України та євроінтеграція.
- 42.Визначення поняття «електронна адміністративна послуга».
- 43.Нормативно-правові засади надання електронних адміністративних послуг.
- 44.Критерії оцінювання якості та стандартів надання адміністративних послуг.
- 45.Електронні послуги адміністративного характеру на місцевому рівні.
- 46.Урядові (та інші портали) надання електронних послуг.
- 47.Електронний документообіг як технологічна основа взаємодії органів влади, громадян та бізнесу в умовах електронного урядування.
- 48.Стан впровадження ЕДО в органах влади, основні проблеми та шляхи їх вирішення.
- 49.Електронний цифровий підпис.
- 50.Цифровий офіс державного службовця.

51. Інформаційна (кібер) безпека, як інтегрована складова національної безпеки та пріоритетна функція держави.
52. Держава, як головний суб'єкт управління процесами в кіберпросторі України.
53. Нормативно-правова база з питань інформаційної безпеки та захисту інформації.
54. Закон України «Про медіа»: деталізація змісту в контексті євроінтеграції.
55. Виклики інформаційної (кібер) безпеки за умов військової агресії РФ в Україні.
56. Особливості інформаційної інфраструктура у контексті реалізації інформаційної (кібер) безпеки.
57. Співвідношення понять та явищ «інформаційна загроза», «кібертероризм».
58. Загрози особі, суспільству та державі, обумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування. I
59. Інформаційний вплив: поняття та види.
60. Методи інформаційно-психологічного впливу на суспільство.
61. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.
62. Технології захисту інформації.
63. Характеристика дезінформаційних кампаній терористичних країн в сучасному світі.
64. Інформаційна війна, як елемент гібридного конфлікту.
65. Інтеграція України в світовий інформаційний (кібер) простір.

7. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингової системи навчання. На лекціях зосереджується увага слухачів на вивченні окремих теоретичних положень та проблемних питань цифрової трансформації суспільства та системи електронного урядування у публічному управлінні, розглядаються можливі варіанти їх подолання з наведенням конкретних прикладів з вітчизняної та зарубіжної практики. Надаються практичні рекомендації щодо організації електронного урядування та е-демократії в органах державної влади, органах місцевого самоврядування та громадських об'єднаннях. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, таблиць, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів. Формування вмінь слухачів за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: колективної роботи над ситуаційним завданням; презентації результатів індивідуальної та колективної роботи з розроблення електронного урядування та е-демократії та її захисту; дискусії, дебатів, круглого столу; публічного виступу; виконання тестових завдань під час проміжної атестації. Самостійна полягає у самостійному опрацюванні слухачами визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної,

наукової літератури та інших джерел інформації дисципліни та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи слухач працює над розробленням стратегії електронного урядування, здійснює підготовку публічного виступу та презентаційних матеріалів.

8. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація (поточний модульний контроль) проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового екзамену у письмовій (електронній) формі за екзаменаційними білетами.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого вченою радою НУБіП України (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 року №1371). Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи **RHP** (не більше 70 балів) за формулою:

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни **РДИС** (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи **RHP** (до 70 балів): **Р ДИС = R HP + R АТ**. Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка “**Відмінно**” виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв’язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для

майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка **“Добре”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

10. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, силабус, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення підсумкової атестації.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Дубова С. В. Електронне урядування. навч.-метод. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 144 с.
2. Законодавство та стратегії у сфері кібербезпеки країн Європейського союзу США, Канади та інших держав: URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28982.pdf>.
3. Зелена книга державної політики у сфері електронного урядування. URL: <http://e-zakon.org/doc/greenbook/ch40>
4. Зміна цивілізаційної парадигми розвитку України: теоретико-методологічний аналіз. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2019. 552 с.
- 5 Євсюкова О.В. Механізми управління розвитком сервісно-орієнтованої держави: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: ТОВ “Август Трейд”, 2019. 336 с.
6. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017. 735 с.
- 8 Електронні послуги: навч. посіб., за заг. ред. Н.В. Грицяк. К.: НАДУ, 2014. 100 с.
7. Електронне урядування та електронна демократія. Навч. посіб. у 15. ч. За заг.

- ред. А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. К., 2017. URL : <https://onat.edu.ua/project/eurjaduvannja-ta-e-demokratija/>
8. Енциклопедичний словник з державного управління. за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.
9. Конотопцев О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі надання адміністративних послуг. URL: <http://fmd.kh.ua/news/vikoristannya-informatsijnokomunikatsijnih-tehnologij-v-protsesi-nadannya-administrativnih-poslug.html>
10. Підготовка до єдиного державного кваліфікаційного іспиту здобувачів магістратури 281 «Публічне управління та адміністрування»: навч. посіб. / за заг. ред. проф. С.Д. Гусарева. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 393 с.
11. Правовий вимір державної інформаційної політики України в умовах глобальних викликів: монографія за ред. І.О. Кресіної. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2018. 282 с.
12. Про медіа: Закон України від 13.12.2022. № 2849 – ІХ.
13. Про стратегію кібербезпеки України: Указ Президента України від 26.08.2021 № 447/2021.
14. Семенченко А. І. Теоретико-методологічні засади інституалізації державного управління у сфері електронного урядування URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Semenchenko.pdf>
15. Соловійов С. Г., Грицяк Н. В. Електронна демократія. Навч. посіб. К. : НАДУ, 2015. 66 с. URL: <http://academy.gov.ua/infpol/pages/dop/2/files/6b6901a9-7d53-4a54-90a8c894e3fbd91b.pdf>.
16. Стратегія реформування державного управління в Україні до 2025 року. URL: <https://par.in.ua/contents/onovlennia-statehii-reformuvannia-derzhavnoho-upravlinnia-do-2025-roku>
17. Цифрова адженда України – 2020 (“Цифровий порядок денний” – 2020) Концептуальні засади. Першочергові сфери, ініціативи, проєкти “цифровізації” України до 2020 року. URL:<https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
18. Цифрові компетенції як умова формування якості людського капіталу: аналіт. зап. В. С. Куйбіда, О. М. Петроє, Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук. К.: НАДУ, 2019. 28 с.
19. 9 (дев'ять) додаткових інструментів для забезпечення безпеки Active Directory URL:: <https://blog.1gb.ua/9-dopolnytel%D1%8Bh-ynstrumentov-dlya-obespechenyu-a-bezopasnosty-active-directory/>.

Допоміжна:

1. Evsyukova O., Fyshchuk I. (2020). Effective Communication in Digital Transformation of Service State during Change Management Processes in Ukraine. Public Policy And Administration. 2020. Vol 19. Issue 2. P.172-188.
2. Evsyukova O., Fyshchuk I., Smalskys V. (2021). The information and communication support of public authorities in the context of using knowledge management in human resources. Public Policy And Administration. 2021 Vol 20. Issue 2. P.260 – 270.
3. Evsyukova O.(2021). The Current Challenges Of Cyber Security Specialists' Training In Ukraine Abstract Proceedings of FAI-PMASB 2021 Vol. 6(ii), 2021 ISBN: 978-93-91342-52-4 Available online at <https://www.faipublications.com>

4. Evsyukova O. (2021). Political digitalization for Ukrainian society –challenges for cyber security. *Cybersecurity and law* 2021/1 vol.5 URL:<https://www.cybersecurityandlaw.pl/> ISSN: 2651493
5. Євсюкова О. В. Модернізація як складова суспільних трансформацій у контексті побудови сервісно-орієнтованої держави в Україні. *Національні цінності й національні інтереси в системі публічного управління: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. частю (12 жовт., 2017 р., м. Київ) / За заг. ред. В. С. Куйбіди, І. В. Розпутенка. К.: НАДУ, 2017. Т.І. С. 99 – 102.*
6. Євсюкова О.В. Особливості підготовки фахівців у сфері кібербезпеки: сучасні виклики та перспективи. *Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1961>*
7. Євсюкова О. В. Соціальні мережі та соціальний капітал як чинники розвитку сервісно-орієнтованої держави. Теорія та практика державного управління: *Науковий вісник Харківського РІДУ при Президентові України, 2018. №1 (60), С. 1 – 8.*
8. Інформаційно-комунікативна діяльність органів публічної влади: моногрф.; за заг. ред. В. С. Куйбіди, О. В. Карпенка. Київ. ЦП “Компринт”, 2018. 364 с.
9. Карпенко О. В. Інформаційно-комунікативна діяльність виконавчих органів місцевих рад в Україні. *Ефективність державного управління: зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. Вип. 4 (53). Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2017. С. 133-140.*
10. Марутян Р.Р. Механізми інтелектуального забезпечення політики національної безпеки України: зміст та структура. *International Academy Journal Web of Scholar №1(43) 2019. – С. 26-31.*
11. Саєнко О. Діджиталізація державного управління та інноваційні технології – найпотужніші інструменти подолання корупції. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksandr-sayenko-didzhtalizaciya-derzhavnogo-upravlinnya-ta-innovacijni-tehnologiyinajpotuzhnishi-instrumenti-podolannya-korupciyi>
12. Хаустова М. Державна політика в сфері цифровізації: теоретичний аспект. К МНЦД. 2022. URL: <http://archive.mcnd.org.ua>
13. Чукут С. А. Сутність електронного уряду та принципи його організації. Вісник НАДУ. Київ. 2020. С. 429-433.

Інформаційні ресурси:

1. Державні послуги онлайн. Портал «Дія». URL : <https://diia.gov.ua/>.
- 2 Інформаційний ресурс – Сайт напряму з покращення якості надання адміністративних послуг для населення Програми «U-LEAD з Європою». URL: **[TSNAP.ULEAD.ORG.UA](https://tsnap.ulead.org.ua)**
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України URL:<https://www.president.gov.ua/>
4. Офіційний портал Верховної ради України URL: <https://rada.gov.ua/>
5. Офіційний портал про реформу децентралізації владних відносин в Україні URL:<https://decentralization.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України URL:<https://thedigital.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Національного агентства з питань державної служби URL:<https://nads.gov.ua/>

8. Урядовий портал URL:<https://www.kmu.gov.ua/>
9. Центр політико-правових реформ. URL:<http://www.pravo.org.ua/>.
10. CIVICUS – World Alliance for Citizen Participation (Світовий альянс для участі громадян): <http://www.pgexchange.org/>.
11. Dr. Clare W. Graves Website: URL: <http://www.clarewgraves.com/>.
12. European CAF Resource Centre. EIPA. : <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>.
13. Knowledge Hub. URL:<https://knowledgehub.local.gov.uk>.
14. Адреси електронних бібліотек:
 - <http://lib.onu.edu.ua/> Бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова
 - <http://w.w.w.ognb.odessa.ua/> Бібліотека ім. Горького
 - <http://w.w.w.nbu.gov.ua/> Бібліотека ім. В. Вернадського
 - <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> Бібліотека ім. Максимовича, КНУ
 - <http://lib.misto.kiev.ua> Київська міська бібліотека
 - <http://w.w.w.biblioteka.org.ua> Українська електронна бібліотека
 - <http://lib.iitta.gov.ua> Електронна бібліотека НАПН України